

Financovanie mimovládnych neziskových organizácií z verejných zdrojov

Prehľad

Verejná prospešnosť a jej dôsledky pre neziskový sektor na Slovensku
Regionálne okrúhle stoly
máj 2006

Eduard Marček

OBSAH PREZENTÁCIE

1. Verejná podpora pre mimovládne neziskové organizácie
2. Priama podpora pre mimovládne neziskové organizácie
3. Nepriama podpora pre mimovládne neziskové organizácie
4. Zdroje informácií

VEREJNÉ ZDROJE PRE MNO

Zahraničné

- Veľvyslanectvá, vládne agentúry, kultúrne inštitúty
- Medzivládne inštitúcie
- Predvstupové, štrukturálne fondy EÚ, fondy EHP a EZVO

Domáce

- Štátna správa** > ministerstvá, štátne fondy, orgány štátnej správy
- Samospráva** > obce, mestá, VÚC

VEREJNÁ DOMÁCA PODPORA PRE MNO

Priama

- Dotácie, granty
- Výťažky z lotérií a podobných hier
- Platby a príspevky za kontrakty a služby
- Spolufinancovanie európskych fondov, finančných mechanizmov EHP, EZVO

Nepriama

- Asignácia 2% (1%) podielu zaplatenej FO a PO
- Odpustenie daní a ciel
- (Zníženie daňového základu o poskytnutý dar)

DOTÁCIE, GRANTY

- ❖ Transferové platby finančných prostriedkov bez očakávania protislužby alebo tovaru

Štátna správa

- ➔ **Ministerstvá, štátne fondy**
- ➔ *Zákon o štátnom rozpočte (ŠR), Zákon č.442/2003 Z.z. o rozpočtových pravidlách, Výnosy a vlastné predpisy*

Samospráva

- ➔ **VÚC, obce, mestá**
- ➔ *Všeobecné záväzné nariadenia*

Oblasti, prijímateľov a podmienky podpory každý rezort, resp. samospráva samostatne

Dotácie zo štátneho rozpočtu

- ➔ **Otvorené grantové mechanizmy** – 35% z celkovej sumy
- ➔ **Vopred určení dlhoroční prijímatelia** – 65% z celkovej sumy (Dluhá-Kouřil, 2002)

Dobrovoľná požiarna ochrana, Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, Konfederácia politických väzňov Slovenska, Národné stredisko pre ľudské práva, Združenie sudcov Slovenska, Horská službu, SČK, Slovenská katolícka charita, atď.

Športové zväzy, rôzne verejné inštitúcie, stavovské organizácie, jednotlivci, obce, cirkvi a náboženské spoločnosti (Belejová, 2000)

DOTÁCIE, GRANTY

Dotácie zo štátneho rozpočtu

- ➔ **Položka č. 642001 - „Občianske združenia, nadácie a podobné organizácie“**
(do roku 2003 Položka č. 64201)
- ➔ **Ročne cca 1 mld. Sk**, 1998, 2002: nárast o cca 30%, **1998-2004: 7,85 mld** (Kubánová..., 2005)
- ➔ Pravdepodobne aj **Položka č. 722 – „Kapitálové transfery jednotlivcom a neziskovým právnickým osobám“** (Horská, 2004)

Dotáčny mechanizmus (Belejová, 2000; Dluhá–Kouřil, 2002)

- ☒ Chýbajúci **system zverejňovania podmienok dotácií**
- ☒ Chýbajúce **jasné a zreteľné kritériá pre prerozdelenie**, prevládajúca netransparentnosť
- ☒ Dotácie **bez ohľadu na kvalitu a dopad projektov**, resp. ich audit
- ☒ **Nedostupnosť záverečných správ projektov**
- ☒ **Nízka flexibilita systému, oneskorené platby**
- ☒ **Vyššia administratívna náročnosť**, možnosť kontroly z ministerstva
- ☒ **Naviazanosť na jednoročné trvanie projektu**
- ☒ **Zvyšuje sa miera súťaže v rozdeľovaní dotácií** (Kubánová..., 2005)

VÝNOSY Z LOTÉRIÍ A PODOBNÝCH HIER

❖ Transferové platby finančných prostriedkov – výnosov z hazardných hier – zo ŠR

➔ **Ministerstvo financií SR**

➔ *Zákon o štátnom rozpočte (ŠR), Zákon č.442/2003 Z.z.o rozpočtových pravidlách, Zákon č. 171/2005 Zz o hazardných hrách, Výnos č. 2552/2004-44 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MF SR v znení neskorších predpisov*

od r. 1999
ŠR (VPS)

podpora školstva, mládeže, telovýchovné, športové, zdravotnícke, sociálne, kultúrne a environmentálne účely

od r. 2003
účelové
prostriedky
kapitol

- MŠ SR, MZ SR, MK SR, MPSVR SR, MŽP SR, Úrad vlády SR
- verejnoprospešné akcie obcí a miest
- rezerva na vratky prostriedkov prevádzkovateľom lotérií
- ďalšie verejnoprospešné účely

VÝNOSY Z LOTÉRIÍ A PODOBNÝCH HIER

Výťažky z lotérií zo štátneho rozpočtu

- ➔ **Príspevky z lotérií vykazované často v rámci dotácií** > problematické odsledovať toky / pôvod pridelených prostriedkov – niektoré rezorty to neodlišujú (Horská, 2004)
- ➔ **Ročne cca 1-1,1 mld. Sk, 1998-2004: 5,97 mld** (Kubánová..., 2005)
- ➔ **Nie sú už viac určené na vopred stanovený účel** (Zákon č. 171/2005)

Potreby a výzvy (Horská, 2004)

- ☒ Neexistuje **komplexná a jasne vymedzená terminológia** pre ekonomické a štatistické kategórie - dotácia, príspevok, grant
- ☒ MF v ŠR **samostatne nevykazuje MNO** ako prijímateľov verejných zdrojov
- ☒ Nie sú stanovené **presné pravidlá pre sledovanie a sústreďovanie informácií** o poskytovaní verejných prostriedkov pre MNO – na všetkých úrovniach
- ☒ **Chýba sumarizovaný** verejne dostupný **prehľad o dotáciách a príspevkoch** z rozpočtových kapitol štátu a samosprávy

PLATBY A PRÍSPEVKY ZA KONTRAKTY A SLUŽBY

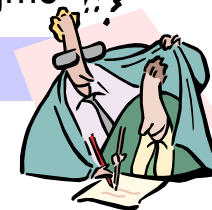
- ❖ Úhrada za poskytovanie verejnoprospešnej služby, resp. služby vo verejnom záujme !!!

Štátna správa

- ➔ **Ministerstvá**
- ➔ *Zákon č. 35/2002 o neziskových organizáciach poskytujúcich všeobecne prospešné služby, Zákon č. 523/2003 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene zákona č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy*

Samospráva

- ➔ **VÚC, obce, mestá**
- ➔ *Všeobecné záväzné nariadenia, dokumenty, ktoré spravidla vychádzajú z Vyhlášky MPSVR SR č. 578/2001 Z.z. o priemerných bežných výdavkoch a príjmoch na poskytovanie jednotlivých druhov sociálnych služieb (Horská, 2004)*

poskytovanie zdravotnej starostlivosti; poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť; tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt; ochrana ľudských práv a základných slobôd; vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry; výskum, vývoj, vedecko-technické služby a informačné služby; životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva, služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti, zabezpečenie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu

PLATBY A PRÍSPEVKY ZA KONTRAKTY A SLUŽBY

Verejná správa vs. MNO

- ➔ Verejné obstarávanie
- ➔ Na základe osobitných zákonov

Sociálne služby

Zdravotnícke služby

Služby na podporu zamestnávania

Chránené dielne, Agentúry podporovaného zamestnávania, Príspevky na aktivačnú činnosť

Informačné, vzdelávacie, výskumné a iné služby

Projekty na konkrétny (napr. informačný, mobilizačný, výskumno-analitický) účel

Výzvy

- ☒ Administratívna a fiškálna decentralizácia verejnej správy
- ☒ Zavedenie základných štandardov na financovanie a kvalitu sociálnych služieb a systém udeľovania licencií a kontroly
- ☒ Zrovnoprávnenie financovania pre všetky subjekty poskytujúce sociálne služby (Horská, 2004)
- ☒ Transparentnosť verejného obstarávania

SPOLUFINANCOVANIE EURÓPSKÝCH FONDŮV, FINANČNÝCH MECHANIZMOV EHP, EZVO

❖ Príspevok na pokrytie vkladu MNO ako prijímateľa fondov v rámci spolufinancovania

➔ **Ministerstvo financií SR**

➔ *Koncepcia financovania projektov podporovaných zo štrukturálnych fondov na roky 2004-2006 (Uznesenie vlády SR č. 859/2004) (Horská, 2004)*

- SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
  - Opatrenie č. 7
- SOP Priemysel a služby
  - Opatrenia č. 1.2., 2.1., 2.2.
- OP Základná infraštruktúra
  - Opatrenia č. 3.1., 3.3.
- SOP Ľudské zdroje
  - Opatrenia č. 1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 3.1., 3.2.
- Iniciatíva EQUAL

budovanie infraštruktúry; rozvoj aktívnej politiky a posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce; zvýšenie kvalifikácie, adaptability pracovnej sily a prístupu na trh práce; boj proti rasizmu a xenofóbii vo vzťahu k trhu práce; posilňovanie sociálnej ekonomiky najmä verejnoprospešných služieb pre zvyšovanie kvality pracovných miest; podpora adaptability podnikov a zamestnancov voči štrukturálnym ekonomickým zmenám a voči novým technológiám; znižovanie rozdielov medzi pohlaviami; žiadatelia o azyl

SPOLUFINANCOVANIE EURÓPSKÝCH FONDŮV, FINANČNÝCH MECHANIZMOV EHP, EZVO

Príspevok na spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu

- ➔ **Preplácanie formou refundácie oprávnených nákladov**
- ➔ **Preplatenie 100% oprávnených výdavkov**
  - Projekty ESF a ŠR,
  - EQUAL - rozvojové partnerstvá, ktorých vedúcim partnerom je MNO
  - Projekty Nórskeho FM a FM krajín EZVO, v budúcnosti Švajčiarsky FM
- ➔ **Preplatenie 95% oprávnených výdavkov zo zdrojov ERDF/EAGGF a ŠR**

Problematické otázky vo vzťahu k MNO

- ☒ **Nie je možné čerpať formou predfinancovania, zálohových platieb > iba verejný sektor**
- ☒ **Pre väčšinu MNO často najvýznamnejší faktor pri (ne)uchádzaní sa o fondy a vstupovanie do štrukturálnych finančných operácií (Horská, 2004)**
- ☒ **Byrokracia a neúmerné zdržiavanie platieb pri ESF (EQUAL a SOP Ľudské zdroje) > privádza participujúce MNO k existenčnému ohrozeniu**

ASIGNÁCIA 2% (1%) PODIELU ZAPLATENEJ DANE Z PRÍJMU

- ❖ Pridelenie 2% (1%) podielu zaplatenej dane z príjmu FO a PO vopred určeným MNO
- ➔ **Ministerstvo financií SR, Daňové riaditeľstvo SR**
- ➔ *Zákon č. 595/2003 Z.z. o daniach z príjmov (2004 > 1% na 2% FO, PO), Zákon č. 247/2002 Z.z. (2003 > 1% PO) a Zákon č. 561/2001 Z.z. (2002 > 1% FO), ktorými sa menil a dopĺňal Zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov*

rozvoj a ochrana duchovných hodnôt; ochrana ľudských práv; ochrana a tvorba životného prostredia; ochrana a podpora zdravia a vzdelávania; podpora športu detí, mládeže a občanov zdravotne postihnutých; poskytovanie sociálnej pomoci; zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt.

ASIGNÁCIA 2% (1%) PODIELU ZAPLATENEJ DANE Z PRÍJMU

Pridelenie podielu dane zo štátneho rozpočtu

- ➔ **Pridelené prostriedky** > Daňové riaditeľstvo zverejňuje prijímateľov aj s výškou prostriedkov
- ➔ 2004 - FO: **276 mil. Sk**, PO: **569 mil. Sk**
- ➔ 2005 - FO: **299 mil. Sk**, PO: **579 mil. Sk** (Kubánová..., 2005)

Potreby a výzvy

- ☒ Systémová **zmena** – nový nástroj verejnej podpory, **nové zdroje** pre MNO
- ☒ Najvýznamnejší nástroj **nepriamej podpory** pre MNO
- ☒ Asignácia podielu dane PO vs. **zrušené daňové odpisy darov**
- ☒ **Snahy vlády obmedziť mechanizmus**, limitovať pridelené zdroje
- ☒ **Budovanie transparentnosti a flexibility** mechanizmu
- ☒ Opatrenia na **použitie prostriedkov na verejnoprospešné účely**, proti zneužívaniu

- ☒ **Prepojenie firiem a MNO**, použitie prostriedkov v niektorých prípadoch otázne
- ☒ Rastúci počet **účelových MNO, kvázi MNO** (firmy, inštitúcie verejného sektora)
- ☒ Otázny **dopad na filantropické/darcovské správanie**

ODPUSTENIE DANÍ A CIEL

- ❖ Zníženie alebo oslobodenie od platenia niektorých daní a ciel pre MNO

➔ **Ministerstvo financií SR, Daňové riaditeľstvo SR, Colné riaditeľstvo SR**

Oslobodenie od:

Dane z darovania (do konca r. 2003)

- ➔ *Zákon č. 15/2003 Z.z., ktorým sa vyhlasuje úplné znenie Zákona č. 318/1992 Zb. SNR o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností*

Dary PO na území SR

- > rozvoj nadácií, štátom registrovaných cirkví a náboženských spoločností
- > kultúra, školstvo, veda, zdravotníctvo, soc. starostlivosť, ekológia, telovýchova, šport
- > tuzemským obciam, štátnym archívom a humanitárnym a charitatívnym spolkom

DPH, spotrebných daní, cestnej dane, dovoznej prirážky, penále

- ➔ *Colný zákon č.199/2004 Z.z., Zákon č. 222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty*

Dary zo zahraničia (DPH)

- > tovar na vzdelávacie, vedecké a kultúrne účely, vedecké nástroje, prístroje
- > náboženské predmety,
- > tovar určený pre iné postihnuté osoby

ODPUSTENIE DANÍ A CIEL

Oslobodenie od:

Dane z príjmov, ktorými sa dosahuje zisk, alebo ktorými sa zisk dá dosiahnuť

- ➔ *Zákon č. 595/2003 Z.z. o daniach z príjmov, (Zákon č. 366/1999 Zb. o dani z príjmu, resp. Zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov)*

Príjem do 300.000 Sk
(100.000 Sk)

organizácie, ktoré nie sú založené alebo zriadené na podnikanie

(Zníženie základu dane o poskytnutý dar) (do konca r. 2003)

- ➔ *Zákon č. 366/1999 Zb. o dani z príjmu, resp. Zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov*

FO: dar min. 500 Sk,
max. zníženie základu
dane o 10 %

PO: dar min. 2.000 Sk,
max. zníženie základu
dane o 2 %

financovanie vedy a vzdelania, kultúry, školstva, na požiaru ochranu, podporu mládeže, ochranu zvierat, sociálne, zdravotnícke, ekologické, humanitárne, charitatívne, náboženské, telovýchovné a športové účely, resp. do Štátneho fondu rozvoja bývania na výstavbu nájomných bytov

ODPUSTENIE DANÍ A CIEL

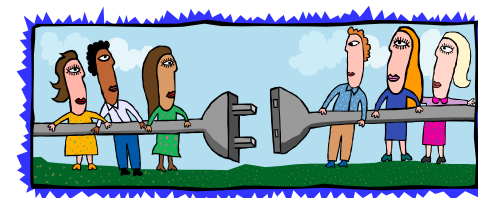
Potreby a výzvy

- ☒ Daňová reforma > zrušenie odpisovania darov
- ☒ Údaje o týchto daňových úľavách neexistujú, resp. nie sú dostupné (napr. využívanie inštitútu oslobodených 300.000 Sk nie je vôbec kvantifikované)
- ☒ (Nejasne vymedzený okruh prijímateľov > „obce a PO so sídlom na území SR“)
- ☒ (Veľká časť darov skončila vo vládných neziskových organizáciach – rozpočtových a príspevkových – ako napr. nemocnice, školy, sociálne zariadenia, detské domovy, ap.)
- ☒ (Nízke sadzby odpisovania > dar často nebol vnímaný ako nepriama podpora štátu, ale ako príjem zo súkromných zdrojov - podiel finančných prostriedkov darcu bol väčší ako podiel, ktorého sa vzdal štát (Dluhá–Kouřil, 2002)).

POROVNANIE ODPISU DAROV A 2% DANE Z PRÍJMU

- ➔ Zníženie daňového základu o dar > nielen MNO, ale aj obce a iné PO
- ➔ Asignácia 2% (1%) podielu dane > iba registrované MNO

	Fyzické osoby		Právnické osoby	
	Hodnota darov	2% dane z príjmu	Hodnota darov	2% dane z príjmu
1998	189 827 804		374 834 123	
1999	193 626 199		287 855 110	
2000	208 660 532		577 495 014	
2001	256 652 514		742 458 669	
2002	338 868 136	101 882 272	1 371 931 112	
2003	316 059 575	97 070 228	426 692 517	
2004		275 916 603		569 256 498
2005*		298 999 000		579 393 000

Maximálne možné 2% FO:
2004: 699 609 407 Sk
 Miera využitia FO: **39,44 %**

Maximálne možné 2% PO:
2004: 613 990 561 Sk
 Miera využitia PO: **92,71 %**

* Údaj DR SR k 31.7.2005

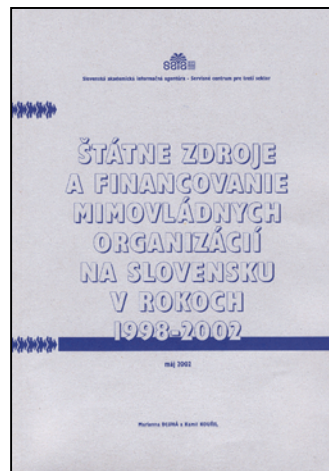
Zdroj: Analýza výsledkov poukázanej sumy z 2% z dane v roku 2004. Bratislava: 1. SNSC pre Nadáciu pre deti Slovenska, 2005
 Kubánová, M. - Orth, M. - Molnárová, M. - Čajková, K.: Financovanie mimovládnych organizácií z verejných zdrojov Slovenskej republiky a Európskej únie, Draft, Nadácia Ekopolis, IVO, SGI 2005

DOMÁCE VEREJNÉ ZDROJE

- ➔ **Podpora verejnoprospešného účelu, ktorý je definovaný rôzne a často sa viaže na právnu formu** - druhoradé, či ho napíňajú MNO alebo verejné inštitúcie
- ➔ **Nezanedbateľný zdroj financovania pre MNO**, význam narastá
- ➔ **Najväčšia časť** - priama forma **poskytovaním dotácií** (Belejová, 2000), postupne sa približuje aj nepriama forma cez **2% dane** (Kubánová..., 2005)
- ➔ **Málo pozitívnych systémových zmien** v podpore z verejných zdrojov
- ➔ Systém verejnej podpory sprevádzajú **mnohé nedostatky a nepresnosti**
  - ☒ Terminológia, prehľadnosť, základné princípy, koncepcia podpory, určenie zdrojov, účelov, pravidiel podpory (Rada vlády pre MNO, 2003)
- ➔ **Málo údajov, nie sú systematicky sledované a vyhodnocované**
- ➔ **Celková verejná podpora** pre neziskový sektor **je nekoordinovaná**
- ➔ **Chýba komplexná politika verejnej podpory** s definovanými prioritami

ZDROJE INFORMÁCIÍ

Belejová, M.: Súčasný stav financovania MVO zo štátnych zdrojov na Slovensku, SAIA-SCTS 2000

Dluhá, M.- Kouřil, K.: Štátne zdroje a financovanie MVO na Slovensku v rokoch 1998-2002, SAIA-SCTS 2002

Horská, T.: Analýza financovania mimovládnych neziskových organizácií, Úrad vlády SR 2004

Kubánová, M. - Orth, M. - Molnárová, M. - Čajková, K.: Financovanie mimovládnych organizácií z verejných zdrojov Slovenskej republiky a Európskej únie, Draft, Nadácia Ekopolis, IVO, SGI 2005

Analýza výsledkov poukázanej sumy z 2% z dane v roku 2004, 1.SNSC pre NDS 2005

VIAC INFORMÁCIÍ

Financovanie a profesionalizácia MNO ★ Medzisektorová spolupráca ★ SZP (CSR)

Novinky

Slovníček

Medzisektorová spolupráca

Firemná filantropia

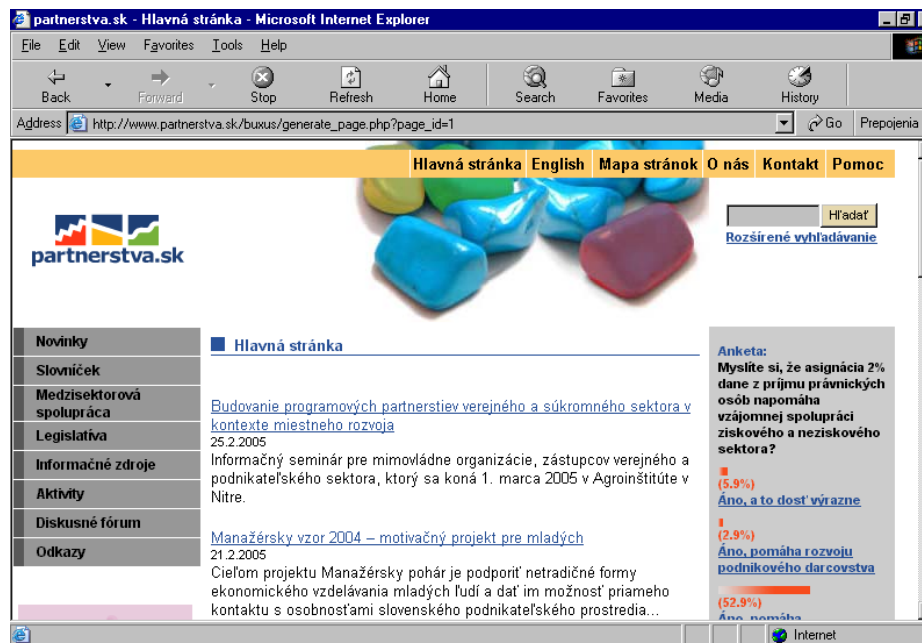
Legislatíva

Informačné zdroje

Aktivity

Diskusné fórum

Odkazy

Ďakujem za pozornosť!

Eduard Marček

PANET
Dlhá ul. 24
851 10 Bratislava

mobil: 0905-477468
e-mail: eduard@panet.sk
web: www.panet.sk
www.partnerstva.sk

PANET je partnerom PDCS.

